

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОМІЖНОГО ВИМІРЮВАННЯ ПРОЗОРОСТІ 100 НАЙБІЛЬШИХ МІСТ УКРАЇНИ

серпень 2020 року

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ:

- У проміжному вимірюванні рівня прозорості міст-2020 взяли участь 39 міських рад.
- Порівнюючи з показниками 2019 року, рівень прозорості міських рад підвищився в середньому на 14,3%. Міста продовжують втілювати рекомендації щодо дотримання принципів прозорості у своїй роботі.
- Найбільш активно міста працювали над втіленням рекомендацій у таких сферах місцевого управління: інвестиції та економічний розвиток, доступ та участь, землекористування та будівельна політика.
- Найменший прогрес у втіленні індикаторів спостерігався у таких сферах: комунальні підприємства, соціальні послуги, житлова політика.

ВСТУП

ТІ Україна започаткувала програму «Transparent cities/Прозорі міста» у 2017 році. Її мета полягає у подоланні корупції на місцевому рівні через впровадження найкращих практик прозорості та підзвітності. Команда ТІ Україна розробила і запровадила щорічний Рейтинг прозорості 100 найбільших міст. Експерти аналізують відкритість міських рад у 14 сферах. Усі сфери складаються з переліку споріднених індикаторів, які дають змогу поставити точну оцінку рівня прозорості згідно з чітким показником.

У лютому 2020 року команда програми оприлюднила результати вимірювання прозорості 100 найбільших міст України за результатами 2019 року. Уперше лідерами Рейтингу прозорості стали одразу два міста — Дрогобич і Покров, які отримали по 79,1 бала. До п'ятірки найбільш прозорих міст також увійшли Тернопіль (76,0), Маріуполь (74,6) і Вінниця (74,2).

Загалом 36 міст отримали понад 50 балів у Рейтингу. Для порівняння, у 2018 таких міст було 27, а у 2017 — усього 6. Середній рівень прозорості міст у 2019 році склав 45,7 бала (або 53% втілених індикаторів). Найбільш прозорими сферами стали кадрові питання, бюджетний процес, а також доступ та участь. Найменш прозорими — соціальні послуги та житлова політика.

Позиція міста у Рейтингу — це не оцінка діяльності міського голови чи окремих представників місцевої влади. Це комплексний аналіз того, наскільки відкриті й доступні відомості про діяльність органів публічної влади. Він показує наявність потенційних корупційних проявів на місцевому рівні.

Ця аналітична записка має на меті продемонструвати результати проміжного оцінювання прозорості міст 2020 року у **14 сферах місцевого самоврядування**: інформація про роботу органів місцевого самоврядування (ОМС), доступ та участь, закупівлі, житлова політика, бюджетний процес, фінансова та

матеріальна допомога і гранти, соціальні послуги, кадрові питання, професійна етика та конфлікт інтересів, землекористування та будівельна політика, комунальні підприємства, комунальне майно, освіта, інвестиції та економічний розвиток.

Мета проміжного оцінювання полягає в оцінці прогресу міст за пів року, що минули з попереднього повноцінного оцінювання, а також виявити основні тренди для розробки рекомендацій. Ці рекомендації сприятимуть покращенню позицій міст у Рейтингу прозорості 2020 року.

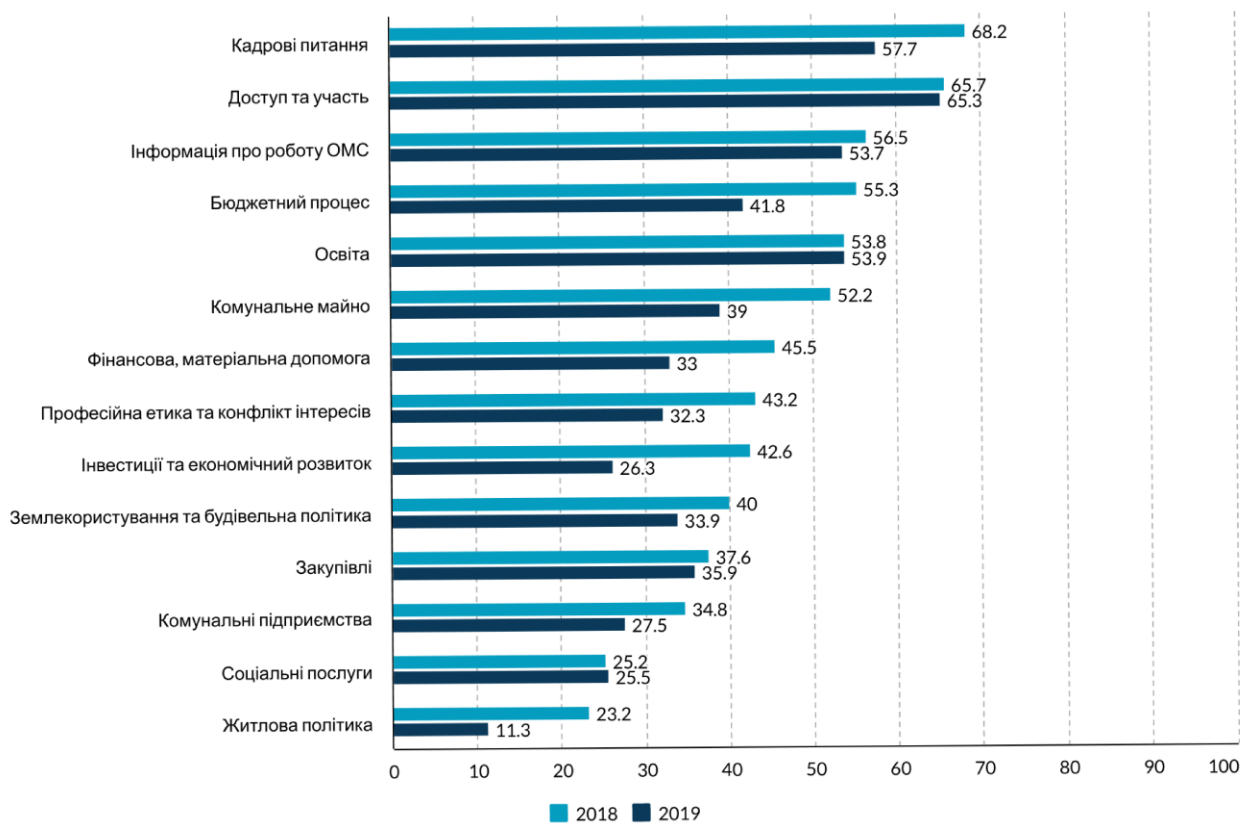
Для формування аналітичної записки були використані **відповіді 39 міських рад**, які надіслали оновлені дані щодо виконання індикаторів прозорості. Команда аналітиків програми «Transparent Cities/Прозорі міста» верифікувала їх.

У дослідженні використані результати Рейтингу прозорості 100 найбільших міст України за 3 роки; проміжного оцінювання рівня прозорості міст за 2020 рік; опитування потреб ОМС, проведеного командою «Transparent cities/Прозорі міста» навесні 2020 року за участю представників 54 міських рад із 22 областей України.

ЯК МІСЬКІ РАДИ ВТІЛЮВАЛИ ПРАКТИКИ ПРОЗОРОСТІ У 2018-2019 РОКАХ

Для глибшого розуміння результатів цього річного проміжного оцінювання пропонуємо спершу ознайомитися з результатами рейтингування минулих років. У 2018-2019 рр. прозорість міських рад зростала в усіх 14 сферах місцевого самоврядування. Якщо у 2018 році середнє значення прозорості напрямків становило 38,4%, то у 2019 зросло до 46%. Лише у сферах освіти й соціальних послуг спостерігалось незначне зниження результатів (менш ніж на 0,5%).

Графік 1. Виконання 14 сфер прозорості (серед 100 міських рад), у %

У **2018 році** чотири сфери були виконані більш ніж на половину: доступ та участь, кадрові питання, освіта та інформація про ОМС. У **2019 році** до цього списку додалися бюджетна освіта й бюджетний процес (Рисунок 2). У **2018 році** чотири сфери були втілені менш ніж на третину, а у **2019-му** — лише дві (соціальні послуги й житлова політика).

Серед регіонів найбільший приріст балів у 2019 році продемонструвала північ. Лідером північного регіону стала Біла Церква (67 балів), південного — Вінниця (74,2). На заході три міста перетнули межу в 70 балів: Дрогобич, Тернопіль, і Львів. На сході таких міст було 4: Покров, Маріуполь, Бахмут, Кам'янське. Лідером за приростом балів у 2019 році стала Коломия. Місто продемонструвало приріст у 31,4 бала.

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОМІЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Проміжне вимірювання 2020 року демонструє, що рівень прозорості в містах продовжує зростати. Міські ради оприлюднюють більше важливої інформації й наборів даних, поліпшують їх якість і доступність. 39 міст, які надіслали оновлені дані, підвищили свої показники **в середньому на 6,4 бала** (або на 14,3%) у порівнянні з результатами оцінювання рівня прозорості 2019 року. Найбільш видимий прогрес продемонстрували міські ради Нововолинська, Дніпра, Львова й Кременчука. Лідер проміжного оцінювання 2020 за приростом — Нововолинськ — набрав 29,4 бала. Багато інших міст також демонструють ріст, однак деякі у підсумковій оцінці втратили по кілька балів.

Цей розділ пропонує детальний опис і аналіз результатів проміжного оцінювання 2020 року за сферами прозорості, а також розподілом міст за регіонами й рівнем приросту. Проміжне вимірювання рівня прозорості міст має свої методологічні недоліки, уникнути яких майже неможливо. Передусім дослідження обмежене часовими рамками. Оскільки аналіз і верифікації даних вимагають часу, до моменту публікації результатів деякі оцінки та коментарі можуть втратити актуальність. Також оцінка проміжних результатів не впливає на підсумкові річні показники міст. Тому органи місцевого самоврядування мають час, аби скористатися рекомендаціями команди програми «Transparent cities/Прозорі міста» та поліпшити свої показники в основному Рейтингуванні-2020.

РЕЗУЛЬТАТИ ЗА СФЕРАМИ

Міські ради виконують вимоги 11 з 14 сфер прозорості більш ніж на половину. Лідерами за рівнем виконання у проміжному оцінюванні стали сфери кадрових питань, бюджетного процесу, доступу та участі (Таблиця 1). Найнижчий рівень прозорості — у комунальних підприємствах, соціальних послугах і житловій політиці.

Таблиця 1. Розподіл сфер за найбільшим та найменшим втіленням індикаторів прозорості, у %

79,5	Кадрові питання	60,3	Фінансова, матеріальна допомога та гранти
76,4	Бюджетний процес	58,4	Інвестиції та економічний розвиток
73,6	Доступ та участь	55,9	Професійна етика та конфлікт інтересів
69,8	Інформація про ОМС	52,8	Землекористування та будівельна політика
69,1	Комунальне майно	49,7	Комунальні підприємства
68,8	Освіта	39,3	Соціальні послуги
60,5	Закупівлі	37,9	Житлова політика

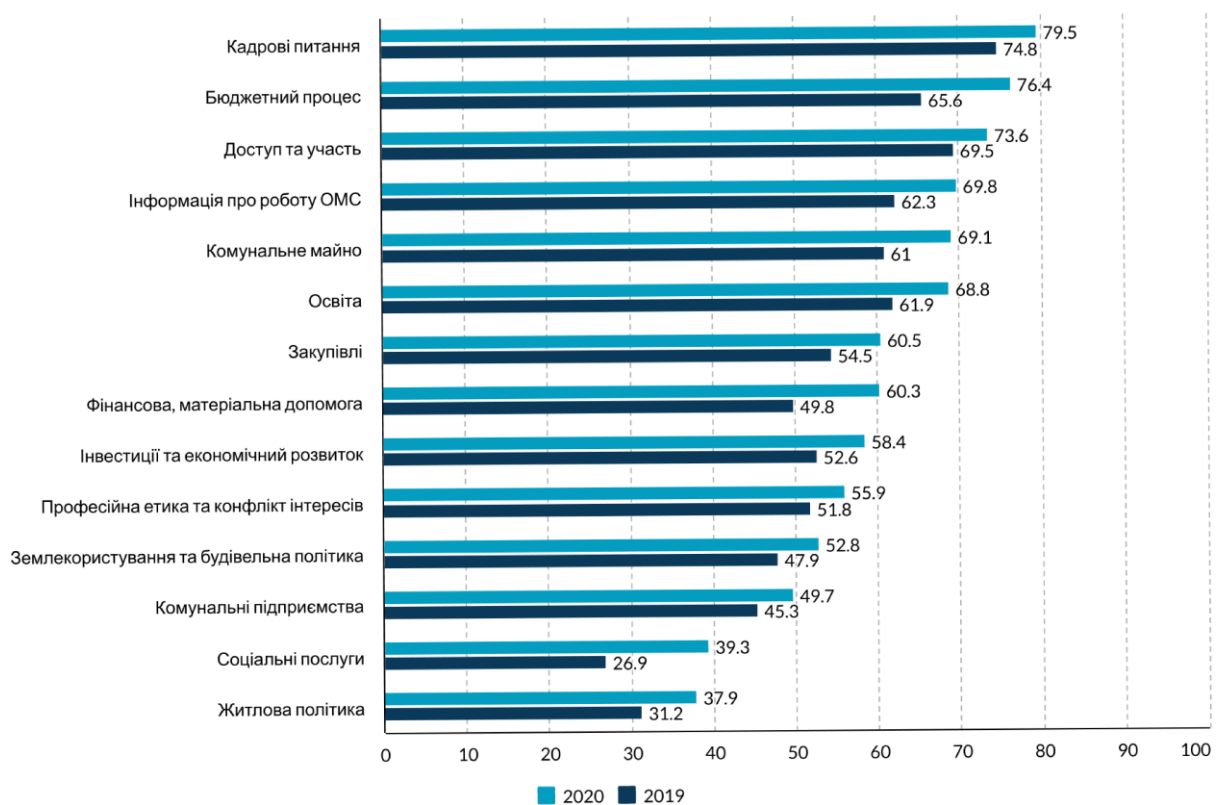
За результатами проміжного оцінювання 2020 року, усі 14 сфер прозорості місцевого самоврядування продовжують ставати прозорішими. Прості індикатори, які не вимагають залучення дуже великого обсягу ресурсів і часу, втілює більшість міських рад. Наприклад, 38 з 39 міських рад оприлюднюють на своїх вебсайтах оголошення, анонси й повідомлення ради та її виконавчих органів. Проте, як і минулого року, складні індикатори впроваджуються помітно повільніше. Основна причина полягає в тому, що для їх виконання міським радам потрібне додаткове залучення часових і людських ресурсів, проведення консультацій, технічна підтримка, ухвалення нових нормативно-правових актів тощо.

Усупереч труднощам, багато міст демонструють прогрес і у виконанні складних індикаторів. Наприклад, Львів отримав максимальну кількість балів у сфері землекористування та будівельної політики, оскільки оприлюднив на сайті містобудівного кадастру усі необхідні плани (зонування, територій і генеральний план) із дотриманням технічних вимог, а також створив електронну систему для отримання дозволів на тимчасові споруди.

Дніпро затвердив розпорядження щодо публічних заходів з обговорення проєктів регуляторних актів. Відтепер громадськість матиме можливість бути присутньою на обговореннях та ставити питання, пов'язані з регуляторною діяльністю, а у сфері землекористування на офіційному вебсайті було оприлюднено всі геопросторові дані, що стосуються планів зонування міста.

Інші міста (і не лише обласні центри) розробили й ухвалили важливі акти, які стосуються інвестицій, професійної етики й конфлікту інтересів, забезпечення прозорості бюджетного процесу і закупівель. Усе більше органів місцевого самоврядування оприлюднюють повні набори відкритих даних¹ та додаткові набори, щодо яких немає вимог у чинному законодавстві.

Графік 2. Виконання 14 сфер прозорості (серед 39 міських рад), у %

На 70% та більше втілені індикатори у трьох сферах: кадрові питання, бюджетний процес, доступ та участь.

Більш ніж на половину втілені 8 сфер: інформація про ОМС, комунальне майно, освіта, закупівлі, фінансова та матеріальна допомога, інвестиції та економічний розвиток, професійна етика та конфлікт інтересів, землекористування та будівельна політика.

Менше ніж на 50% реалізовано три сфери: комунальні підприємства, соціальні послуги та житлова політика. За оцінкою представників ОМС, для виконання індикаторів двох з них (житлова політика й комунальні підприємства) вони найбільше потребують технічної підтримки та додаткових пояснень². Наприклад, у сфері житлової політики лише 31% міських рад повністю втілили індикатор, який

¹ Згідно з [Постановою КМУ від 21 жовтня 2015 р. № 835](#)

² У дослідженні використані результати опитування потреб ОМС, проведеного командою «Transparent cities/Прозорі міста» навесні 2020 року за участю представників 54 міських рад із 22 областей України.

рекомендує створити сервіс електронної реєстрації заяв на житло з оновлюваною онлайн-чергою. Вона дозволяє заявникам відстежувати свій статус. Кращі практики демонструють, що втілити його найпростіше завдяки приєднанню міської ради до сервісу адміністративних послуг [iGov](#).

РЕЗУЛЬТАТИ ЗА РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗПОДІЛОМ

До проміжного оцінювання долучилися 10 обласних центрів: Вінниця, Дніпро, Запоріжжя, Луцьк, Львів, Одеса, Рівне, Суми, Тернопіль, Черкаси (Таблиця 2).

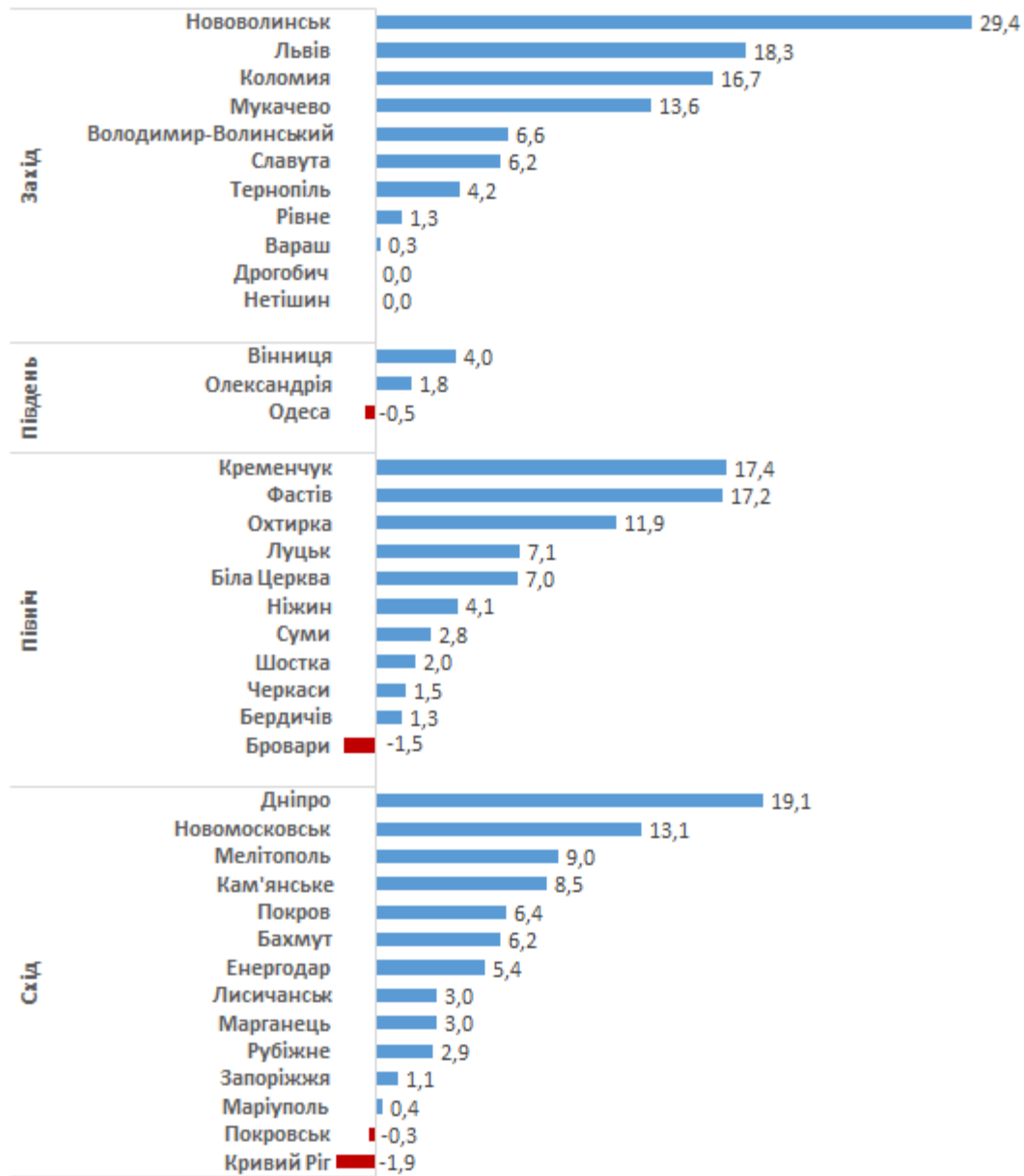
Таблиця 2. Загальний приріст обласних центрів за результатами проміжного оцінювання 2020 року, у балах

19,1	Дніпро	2,8	Суми
18,3	Львів	1,5	Черкаси
7,1	Луцьк	1,3	Рівне
4,2	Тернопіль	1,1	Запоріжжя
4,0	Вінниця	-0,5	Одеса

Міські ради Дніпра, Львова та Луцька продемонстрували **найвищий приріст балів серед обласних центрів**. Проте це не означає, що обласні центри завжди є лідерами. У середньому 10 обласних центрів мають приріст у 6 балів, водночас інші міста — 6,5. З усіх міст найбільший приріст продемонстрував Нововолинськ (29,4 бала), а на четвертому і п'ятому місцях — Кременчук і Фастів (17,4 і 17,2 бала відповідно).

Географія міст, які відповіли на наш запит щодо проведення проміжного оцінювання, нерівномірна: нові дані надіслали 14 міських рад зі сходу, 11 з заходу, 11 з півночі та 3 з півдня. Враховуючи опрацьовані дані цих міст, найбільший приріст показав захід України (8,8 бала у середньому). Графік 3 демонструє бали приросту всіх 39 міст, згрупованих за регіонами.

Графік 3. Результат приросту по регіонах у порівнянні з рейтингуванням 2019 року, у балах

РЕЗУЛЬТАТИ ЗА РІВНЕМ ПРИРОСТУ

Щоб розподілити міста за темпами зростання, ми поділили їх на три категорії з урахуванням середнього балу приросту (6,4): міста з високим приростом балів (від 29,4 до 6,4), невисоким приростом (від 6,4 включно до 0 включно) та з від'ємними значеннями (від 0 до -1,9). У цьому розділі ми детально опишемо, як та які міські ради поліпшили свої показники прозорості, або, навпаки, втратили бали.

Ця класифікація умовна і створена лише для зручності опису й аналізу. Варто взяти до уваги, що початкові позиції у ній сильно різняться. Деякі міста, в яких бачимо зміни лише на кілька балів (наприклад, Маріуполь і Дрогобич), на момент проведення проміжного оцінювання уже були в категорії "Переважно прозорих". Їм важче поліпшити свою загальну оцінку, ніж містам у категоріях "Переважно непрозоре" та "Непрозоре", бо більшість наразі невиконаних індикаторів є складними, а отже передбачають необхідність виділення значних фінансових, людських та/або часових ресурсів.

Міста, де спостерігається значний приріст або від'ємні значення, за результатами Рейтингування-2019 розташовувалися в різних точках на шкалі прозорості. Даний розділ варто розглядати як проміжне звітування та загальні орієнтири для міст, що можуть стати їм у пригоді під час підготовки до основного Рейтингування-2020. Однак припустимо, що ситуація в містах, що з різних причин не подали оновлені дані, лишилася незмінною. Якби ми уклали новий рейтинг уже зараз, ТОП-5 міст виглядав би так: Львів, Дніпро, Покров, Тернопіль, Кам'янське. Містам, які прагнуть втримати лідерство, радимо звернути увагу на зростання конкуренції, адже при збереженні статус кво їхня неактивність загрожує зниженням позиції в Рейтингу.

Таблиця 3. Розподіл міст за шкалою прозорості

Шкала прозорості	Міста
Прозоре місто	Дніпро
	Кам'янське
	Львів
	Покров
	Тернопіль
Переважно прозоре місто	Бахмут
	Біла Церква
	Вінниця
	Енергодар
	Коломия
	Кременчук
	Кривий Ріг
	Маріуполь
	Мелітополь
	Мукачево
	Нововолинськ
	Ніжин
	Суми
Частково прозоре місто	Черкаси
	Дрогобич
	Бердичів
	Вараш
	Володимир-Волинський
	Запоріжжя
	Лисичанськ
	Луцьк
	Марганець
	Одеса
	Охтирка
	Покровськ
Переважно непрозоре місто	Рубіжне
	Рівне
	Фастів
	Бровари
	Нетішин
Непрозоре місто	Новомосковськ
	Олександрія
	Славута
	Шостка
	Відсутні

МІСТА З ВИСОКИМ ПРИРОСТОМ БАЛІВ

За результатами проміжного оцінювання 2020 року, три міські ради — **Нововолинська, Дніпровська та Львівська** — продемонстрували найбільший приріст у порівнянні з оцінюванням 2019-го (на 29,4, 19,1 та 18,3 бала відповідно). Їхні вихідні позиції відрізняються (згідно з Рейтингуванням-2019, Львів

отримав 73,7 бала, Дніпро — 69,2, а Нововолинськ — 30,6), проте всі три міста змогли значно поліпшити свій рівень прозорості.

- **Нововолинськ** показав приріст балів у 12 із 14 сфер. Місто отримало максимум балів у сферах бюджетного процесу, закупівель та кадрових питань. Високий відсоток втілених рекомендацій і в інших сферах (за винятком соціальних послуг та освіти, де результат залишився на рівні 2019 року).
- **Дніпро** показав приріст балів у 11 із 14 сфер. Місто одержало найвищу оцінку прозорості у сферах бюджетного процесу, житлової політики, закупівель, освіти та соціальних послуг. У 2 сферах, де кількість балів не змінилася (кадрові питання, фінансова, матеріальна допомога та гранти), місто вже мало максимум балів за результатами Рейтингування-2019. Водночас у порівнянні з результатами 2019 року Дніпро має від'ємний показник в одній сфері – професійна етика та конфлікт інтересів.
- **Львів** показав приріст балів у 12 із 14 сфер. Аналітики оцінили у максимальний бал сфери житлової політики, закупівель, землекористування та будівельної політики, кадрових питань, комунального майна, освіти, соціальних послуг, фінансової, матеріальної допомоги та грантів, а також інформації про роботу ОМС.

Наступні за темпами приросту — Кременчук, Фастів, Коломия, Мукачєво, Новомосковськ та Охтирка. Ці міста значно поліпшили прозорість у різних сферах і показали приріст від 17,4 бала до 11,9 бала.

МІСТА З НЕВИСОКИМ ПРИРОСТОМ БАЛІВ

21 із 39 міських рад отримали приріст від 6,4 до 0 балів, зокрема Покров (6,4), Бахмут (6,2), Славута (6,2), Енергодар (5,4), Тернопіль (4,2), Ніжин (4,1), Вінниця (4), Марганець (3), Лисичанськ (3), Рубіжне (2,9), Суми (2,8), Шостка (2), Олександрія (1,8), Черкаси (1,5), Рівне (1,3), Бердичів (1,3), Запоріжжя (1,1), Маріуполь (0,4), Вараш (0,3 бала), Дрогобич (0,04)³, Нетішин (0). Попри те, що ці міста втілили низку важливих змін, в частині індикаторів вони втратили бали, оскільки не оновлювали інформацію на вебсайті у встановлені терміни або певні розділи сайту на момент перевірки не функціонували належним чином. На прикладі окремих міст ми детальніше розкажемо про ці зміни.

- **Покров** згідно з результатами нашого дослідження покращив свої показники у 6 сферах на 7,4 бала: доступ та участь, житлова політика, бюджетний процес, професійна етика та конфлікт інтересів, комунальні підприємства, інвестиції та економічний розвиток. Так, на офіційному сайті міської ради можна знайти інформацію про розподіл видатків міського бюджету за об'єктами, а також ухвалено та опубліковано регламент, яким регулюється порядок та шляхи запобігання конфлікту інтересів серед членів виконавчого комітету. Зменшення на 1 бал відбулося у сфері інформації про роботу ОМС, оскільки детальний робочий план міського голови та виконавчих органів міської ради оприлюднено частково (лише за 3 місяці 2020 року). Загальний приріст балів становить 6,4.

³ усі оцінки міст в даній аналітичній записці наводяться з точністю до десятих бала, проте у випадку з Дрогобичем це означало би округлення до 0. Тож подаємо оцінку з точністю до сотих бала.

- **Бахмут** поліпшив свої показники на 6,2 бала у 9 сферах: інформація про роботу ОМС, доступ та участь, закупівлі, бюджетний процес, фінансова, матеріальна допомога та гранти, соціальні послуги, землекористування та будівельна політика, інвестиції та економічний розвиток. Так, міська рада ухвалила бюджетний регламент, оприлюднила на офіційному вебсайті форми та зразки документів, які необхідно подати, щоб оформити оренду земельної ділянки, здійснити приватизацію чи будь-яку іншу операцію. Також спільно з проєктом USAID “Економічна підтримка Східної України” розроблено Стратегію розвитку Бахмутської міської об’єднаної територіальної громади на період до 2027 року. Позитивним моментом є те, що місто не має зниження показників.
- **Тернопіль** має збільшення показників на 5,4 бала у 7 сферах: інформація про роботу ОМС, доступ та участь, житлова політика, бюджетний процес, соціальні послуги, освіта, інвестиції та економічний розвиток. Для прикладу, проєкти рішень міської ради та виконавчого комітету оприлюднюються з дотримання 20-денного терміну до дати їх розгляду, є можливість подати онлайн-заяву на отримання місця або послуги в міських установах соціальної допомоги та відстежити її статус, а також доступна інформація про витрати на утримання міської ради та її органів. У двох сферах спостерігається зменшення на 1,2 бала: інформація про роботу ОМС, інвестиції та економічний розвиток. Так, серед 42 депутатів більше ніж у 10 відсутнє посилання на соціальну мережу, а індикатори ефективності виконання стратегії міста хоч і опубліковані, проте не відповідають критеріям SMART. Тернопіль одночасно демонструє як збільшення, так і зменшення балів в одній сфері, але за різними індикаторами. Загальний приріст балів становить 4,2.
- **Суми** підвищили свої показники на 4,8 бала у 6 сферах: інформація про роботу ОМС, доступ та участь, соціальні послуги, комунальні підприємства, комунальне майно, інвестиції та економічний розвиток. Відтепер проєкти рішень виконавчого комітету оприлюднюються за 20 робочих днів до дати їх розгляду. Окрім того, на офіційному сайті міської ради доступна інформація про міські установи соціальної допомоги, їхні контактні дані та послуги, які вони надають. Суми мають зменшення на 2 бали у 2 сферах: комунальні підприємства, інвестиції та економічний розвиток. Так, на офіційному вебсайті міста не опубліковано біографії усіх керівників КП. Сумам також притаманне одночасне збільшення та зменшення балів в одній сфері, але за різними індикаторами. Загальний приріст балів становить 2,8.
- **Шостка** показала збільшення у 4 сферах на 5 балів: інформація про роботу ОМС, доступ та участь, закупівлі, житлова політика, комунальне майно. Тепер міською радою створено архів протоколів пленарних засідань сесій за 2018 рік та опубліковані документи відповідного характеру за 2019 та 2020 роки. Також оприлюднюється інформація про результати відкритих процесів продажу комунального майна. Зменшення показників відбулося у 2 сферах на 3 бали: житлова політика та соціальні послуги. У поточному році на офіційному сайті міської ради не публікувалися анонси засідань громадської комісії з житлових питань, а інформація про міські установи соціальної допомоги не містить даних про вид послуг, які вони надають. Шостка одночасно демонструє як збільшення, так і зменшення балів в одній сфері, але за різними індикаторами. Загальний приріст становить 2 бали.
- **Рівне** підвищило свої показники у 3 сферах на 2,3 бала: інформація про роботу ОМС, професійна етика та конфлікт інтересів, землекористування та будівельна політика. На офіційному вебсайті міста можна знайти протоколи постійних комісій та виконавчого комітету за останні два роки,

оприлюднено детальний план територій (інтерактивні карти та текстову частину), а також вказано політичну приналежність депутатів суб'єктів висування.

Місто має зменшення на 1 бал у сфері землекористування та будівельної політики. Так, у генеральному плані Рівного відсутні графічні матеріали у форматах PNG або JPEG, а також у форматі геопросторових даних. Як бачимо, місто одночасно демонструє як збільшення, так і зменшення балів в одній сфері, але за різними індикаторами. Загальний приріст балів у Рівного становить 1,3.

- **Бердичів** покращив свої показники на 3,5 бали у 4 сферах: інформація про роботу ОМС, доступ та участь, кадрові питання та комунальне майно. Позитивні зміни в тому, що на офіційній сторінці міської ради оприлюднюються протоколи засідань конкурсної комісії, вказуються імена, прізвища та посади її представників. При цьому збережено збалансоване гендерне представництво у виборчій комісії. Також доступний у машиночитному форматі на офіційному сайті перелік усіх об'єктів нерухомого майна комунальної форми власності.

Водночас місто має зменшення оцінки на 2,2 бала у 4 сферах: інформація про роботу ОМС, доступ та участь, житлова політика, землекористування та будівельна політика. Наприклад, кількість оприлюднених на сайті протоколів постійних комісій ради за останні два роки становить менше ніж 50%, а інформація про капітальний та поточний ремонт житлових будинків охоплює лише 2019 рік та перший квартал 2020 року.

Бердичів одночасно демонструє як збільшення, так і зменшення балів в одній сфері, але за різними індикаторами. Загальний приріст балів у Бердичева оцінено в 1,3.

- **Запоріжжя** поліпшило свої показники на 3,3 бала у 6 сферах: доступ та участь, бюджетний процес, фінансова, матеріальна допомога та гранти, соціальні послуги, землекористування та будівельна політика, комунальні підприємства. Відтепер на офіційному сайті можна знайти документи про відмову в наданні фінансування фізичним і юридичним особам або інституціям громадянського суспільства, часткову інформацію про винагороду керівників та членів наглядових рад КП та інше. Проте в 3 сферах відбулося зменшення на 2,2 бала: інформація про роботу ОМС, землекористування та будівельна політика, а також інвестиції та економічний розвиток. Так, у частини депутатів відсутні дані про персональну сторінку в соціальних мережах, а інвестиційний паспорт міста представлений тільки українською мовою. Для Запоріжжя також характерне одночасне збільшення та зменшення балів в одній сфері, але за різними індикаторами. Загальний приріст балів у Запоріжжя становить 1,1.

- **Маріуполь** покращив свої показники на 3,5 бали у 4 сферах: житловій політиці, фінансовій, матеріальній допомозі та грантах, бюджетному процесі, соціальних послугах. Наприклад, на офіційному сайті міської ради тепер оприлюднюються протоколи засідань громадської комісії з житлових питань, а також можна подати онлайн-заяву на отримання послуг у Центрі реабілітації дітей-інвалідів чи Центрі з обслуговування громадян без визначеного місця проживання. У 3 сферах спостерігається зменшення на 3,1 бала. Йдеться про доступ та участь, комунальні підприємства, землекористування та будівельну політику. Наприклад, зовнішній незалежний аудит консолідованої фінансової звітності КП проводився останнього разу 5 років тому. Загальний приріст балів у Маріуполя оцінено в 0,4.

- **Вараш** покращив свої показники на 1,5 бала у 2 сферах: інвестиціях та економічному розвитку, землекористуванні та будівельній політиці. На офіційному вебсайті міста опубліковано текстову (описову) частину та графічні матеріали генерального плану, а також Стратегічний план

розвитку Вараша. Водночас 2 сфери зазнали зниження показників на 1,2 бала: інформація про роботу ОМС і доступ та участь. Причина змін — відсутність на офіційному вебсайті архіву протоколів постійних комісій за 2020 рік та переліку наборів відкритих даних. Загальний приріст балів у Вараша становить 0,3.

- **Дрогобич** покращив свої показники на 2,04 бала у 4 сферах: інформації про роботу ОМС, професійній етиці та конфлікті інтересів, землекористуванні та будівельній політиці, інвестиціях та економічному розвитку. Тепер на офіційному сайті міської ради оприлюднено інформацію про співпрацю органу місцевого самоврядування з проектами міжнародної технічної допомоги та міжнародними організаціями, а також публікується точний перелік та назви проектів рішень із земельних питань. Місто має зниження показників на 2 бали у 3 сферах: інформації про роботу ОМС, житловій політиці, професійній етиці та конфлікті інтересів. На сайті міської ради відсутні відомості щодо результатів розгляду повідомлень про конфлікт інтересів чи неетичну поведінку депутатів міської ради та посадових осіб місцевого самоврядування. Також не оприлюднено за 2020 рік протоколи засідань координаційного органу міської ради. Дрогобич одночасно має як збільшення, так і зменшення в одній сфері, але за різними індикаторами. Тому загальний приріст балів Дрогобича оцінено в 0,04.
- **Нетішин** показав приріст на 2,5 бали у 3 сферах: доступ та участь, кадрові питання, інвестиції та економічний розвиток. Так, у 2020 році розпорядження про скликання чергової сесії ради оприлюднюються без порушення 10-денного терміну, а оголошення про проведення конкурсу на зайняття вакантних посад містять дату оприлюднення та не мають дискримінаційного характеру. У 3 сферах дослідження показало зменшення на 2,5 бали: інформація про роботу ОМС, комунальні підприємства, освіта. Наразі на офіційному сайті можна лише отримати інформацію про розташування та види гуртків, і неможливо подати онлайн-заявку на отримання послуг, які пропонуються закладами позашкільної освіти. Також відсутня інформація про детальний робочий план міського голови та винагороди керівників КП. Згідно з результатами проміжного оцінювання, сумарний бал Нетішина не змінився.

МІСТА З ВІД'ЄМНИМ ЗНАЧЕННЯМ

Покровськ, Одеса, Бровари та Кривий Ріг показали зменшення балів від -0,3 до -1,9 у порівнянні з позиціями у Рейтингу прозорості 2019 року. Детальніше про причини змін далі.

- **Покровськ** втратив 6,5 балів у таких сферах: інформація про роботу ОМС, житлова політика, кадрові питання, землекористування та будівельна політика. Для прикладу, у сфері кадрових питань це пов'язано з тим, що міська рада не публікує інформацію про проведення конкурсів на зайняття вакантних посад своєчасно, а у сфері інформації про роботу ОМС — не оновлює архівів з протоколами виконавчого комітету. Водночас за іншими показниками місто зробило важливі кроки вперед і має зростання на 6,2 бала у 6 сферах: інформація про роботу ОМС, доступ та участь, землекористування та будівельна політика, комунальне майно, інвестиції та економічний розвиток. Наприклад, у сфері інформації про роботу ОМС міська рада оприлюднює протоколи пленарних засідань сесій ради з 2015 року, а у сфері інвестицій та економічного розвитку місто приєдналося до державної платформи Start Business Challenge, яка допомагає підприємцям отримати інформацію та відкрити власний бізнес. Однак через падіння оцінки інших індикаторів, загальна оцінка Покровська впала на 0,3 бала.

- **Одеса** показала зменшення на 1 бал у 2 сферах: житловій політиці та бюджетному процесі. Міська рада не оприлюднила в поточному році інформацію про черги на проведення капітального та поточного ремонтів житлових будинків, а також підсумковий звіт про виконання бюджету 2018 року. Водночас на 0,5 бала зросла оцінка сфери бюджетного процесу: тепер на офіційному вебсайті розміщено кошторис на утримання виконавчого органу Одеської міської ради. Місто має як зростання, так і падіння оцінки в одній сфері, але у різних індикаторах. Тому загальний бал зменшено на 0,5.
- **Бровари** мають зменшення на 4,8 бала у 5 сферах: доступ та участь, фінансова, матеріальна допомога та гранти, професійна етика та конфлікт інтересів, комунальні підприємства, інвестиції та економічний розвиток. Наприклад, міська рада зареєструвала на Єдиному вебпорталі використання публічних послуг тільки 2 з 10 комунальних підприємств, і не опублікувала звіт за результатами незалежного аудиту консолідованої фінансової звітності КП. Оцінки в 4 сферах зросли на 3,3 бала: інформація про роботу ОМС, закупівлі, комунальні підприємства, комунальне майно. Так, міська рада оприлюднила контактні дані (адресу, телефон, електронну пошту, ПІБ керівника, структуру) органу, який займається різного роду операціями з комунальним майном (обліком, орендою, продажем та інше). Також ухвалено та опубліковано розпорядження міського голови обов'язкового характеру щодо проведення допорогових закупівель. Загальна оцінка Броварів зменшилася на 1,5 бали.
- **Кривий Ріг** втратив 5,9 бала у 7 сферах: інформація про роботу ОМС, доступ та участь, житлова політика, землекористування та будівельна політика, комунальні підприємства, комунальне майно, інвестиції та економічний розвиток. Наприклад, у сфері інформації про роботу ОМС, міська рада оприлюднює 3 з 5 рекомендованих типів контактних даних депутатів: відсутні посилання на соціальні мережі та електронну пошту. Водночас міська рада отримала зростання показників на 4 бали за 5 сферами: закупівлі, бюджетний процес, фінансова, матеріальна допомога та гранти, соціальні послуги, землекористування та будівельна політика. У сфері “соціальні послуги” на порталі міського ресурсного центру є можливість ознайомитись з усіма послугами, які надає установа. У підсумку Кривий Ріг втратив 1,9 бала.

ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА КІНЦЕВІ РЕЗУЛЬТАТИ МІСЦЕВИХ РАД

За результатами проміжного оцінювання ми виокремили фактори, що впливають на позиції міст на шляху до прозорості.

1. **Проактивна позиція міської влади** є ключовим фактором, який впливає на прозорість міста. Міста, які співпрацювали із програмою «Transparent cities/Прозорі міста» при впровадженні рекомендацій досягли більшого прогресу. До прикладу, команда програми «Transparent cities/Прозорі міста» активно комунікує з представниками Мукачівської, Білоцерківської, Львівської, Тернопільської, Маріупольської міських рад щодо покращення показників. Це свідчить про те, що міста, які звертаються за роз'ясненнями, отримують глибше розуміння методології та своїх подальших кроків. Це також свідчить про важливу відмінність: співпраця з громадським сектором вказує на лідерство очільників цих міст та їхню готовність до впровадження змін.
2. **Наявність відповідальної особи, діяльність якої стосується стимулювання втілення практик прозорості та підзвітності в діяльності ОМС.** Досвід програми демонструє, що

призначення відповідальної особи позитивно впливає на оперативність виконання рекомендацій програми «Transparent cities/Прозорі міста», а отже й на темпи покращення стану прозорості у місті.

3. Постанова Кабінету Міністрів 835 зобов'язує міста публікувати відкриті дані. **Своєчасне оприлюднення даних та коректна робота офіційних вебсайтів міських рад** дає можливість жителям, представникам бізнесу та муніципалітетів оцінити, якою є актуальна ситуація у місті та яку користь вони можуть отримати для здійснення своєї діяльності, зважаючи на актуальні дані. Важливим для кінцевої оцінки міст є не лише формальна наявність даних на вебсайті, а й їхнє оприлюднення у зрозумілому та доступному для місцевих жителів вигляді.
4. **Високий рівень кваліфікації працівників міських рад.** Впровадження рекомендацій вимагає відмінного знання законодавства, а в окремих випадках — уміння працювати з масивами даних, розуміння інструментів дата-аналітики та наявність інших специфічних навичок. Тому важливим залишається фактор підвищення кваліфікації представників органів місцевого самоврядування.

КЛЮЧОВІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- Створити річний план підвищення прозорості міста за 14 сферами із зазначеними термінами реалізації. Призначити особу, відповідальну за координацію роботи міської ради у питаннях прозорості.
- Розробити концепцію співпраці з місцевими громадськими організаціями та бізнесом. Сприяти участі активних жителів у робочих групах з питань формування бюджету міста, розробки стратегії розвитку міста тощо.
- Вивчати та втілювати найкращі практики впровадження прозорості. Збірник “Приклади належних практик муніципальної прозорості”⁴ може бути корисним джерелом пошуку таких прикладів та надихати міські ради на власні рішення. У документі можна ознайомитися з досвідом інших міст та запозичити ідеї, які найкраще відповідають потребам та ресурсам власного міста.
- Використовувати готові сервіси та платформи, особливо для втілення індикаторів, які вимагають технічної експертизи. Наприклад, ряд послуг, зокрема у житловій сфері, можна надавати онлайн з використанням сервісу [iGov](#). За допомогою платформи Start Business Challenge можна допомогти підприємцям відкрити власну справу. Набори даних зручно розміщувати на [Порталі відкритих даних](#), додаючи посилання на них на офіційному вебсайті. Це не тільки розв'язує питання зберігання, а й убезпечує дані від втрати у разі проблем із сайтом ОМС або хостинг-сервісом.
- Посилити консультації з міськими радами, які входять до топ-10 Рейтингу прозорості з метою обміну досвідом у сферах, щодо яких виникає найбільше запитань, зокрема закупівель,

⁴ <https://ti-ukraine.org/research/prykklady-nalezhnyh-praktyk-munitsypalnoyi-prozorosti/>

соціальних послуг, комунального майна, житлової політики, інвестицій та економічного розвитку.

- Пристосувати вебсайти та онлайн-сервіси до потреб мешканців громад. Регулярно вивчати питання, про які йдеться у запитах, проводити опитування відвідувачів сайту міста чи порталу відкритих даних. Дотримання принципів дизайн-системи державних сайтів України⁵ та використання інструментів для перевірки доступності⁶ допоможе зробити веб ресурси більш орієнтованими на користувачів.

У міських рад ще є достатньо часу, аби втілити нові рекомендації, зробити свої міста прозорішими й поліпшити свої позиції в Рейтингу прозорості міст 2020.

Команда програми «Transparent cities/Прозорі міста» готова надати консультації та обґрунтування щодо оцінки міст, які надіслали оновлені дані.

⁵ <https://design.gov.ua/ua>

⁶ <https://design.gov.ua/ua/principy-dostupnosti/instrumenti-dlya-perevirki-dostupnosti>